

ורכב מאמינים

עלון שבועי מבית בני אמונים

מאוצרות אמונים

פניני אמן ותפלה בפרשה

'המחדש בטובו בכל יום תמיד'

י'ראה אנכי נתן לפניכם היום ברכה וקללה (יא טו) באר השפת אמת:

מצד הדין, לאחר שחטא האדם פעם אחת, הוא אבד את כל הבחירה בטוב, משום שחטאיו מושכים אותו להמשיך ולבחר ברע. וכפי שאמרו חכמים (בר"ד טו ח): 'הרשעים ברשות לבם'. אלא שהקדוש ברוך הוא מחדש ברחמי'ו בכל יום את האפשרות לבחר בטוב, ולקבץ נקט הכתוב: 'ראה אנכי נתן לפניכם היום' - בכל יום ויום, 'ברכה וקללה'.

הוסיף והביא השפת אמת' בשם סבו הגדול החדושי הרי"מ, כי על כף אנו מודים בכל יום בברכות השחר בברכת: 'הנותן לשכוי בינה להבחין בין יום ובין לילה' - שבכל יום מחדש לנו הקדוש ברוך הוא את האפשרות לבחר בין הטוב הנמשל ל'יום' לבין הרע הנמשל ל'לילה'.

שפת אמת תרל"ג

'השב את העבודה' - על פי הדבור

'כי אם אל המקום אשר יבחר ה' אלקיכם מפל שבטיכם לשום את שמו שם לשכנו תדרשו ובאת שמה' (יב ה) דרש האדמו"ר רבי שלמה מרדומסק:

בית המקדש השלישי כבר עומד בפרומים, מוכן וזמון לקראת האלה. עלינו רק 'לבקש' אותו, כלומר: להשתוקק לבנינו ולהתפלל על כך, שכן האלה תלויה בבקשת עם ישראל עליה. כפי שרמז הכתוב שלפנינו: 'לשכנו תדרשו' - אם תדרשו את משכן ה' בכל מאדכם, אזי תזכו לראות בבנינו - 'ובאת שמה'.

סבה זו עומדת מאחורי העבודה שבית המקדש מכנה בברכת 'רצה': 'דביר ביתך' - 'דביר מלשון דבור. ככל שגובה לדבר ולהתפלל על כך, כך תמהר השכינה לשוב ולשכן בבית המקדש.

תפארת שלמה' מסעי

תפלה ב'מקום אשר יבחר ה'

'השומר לה פן תעלה עלתיך בכל מקום אשר תראה' (יב יג) דרש רבי יצחק אבוחצירה בן זקוניו של האביר יעקב:

'השומר לה פן תעלה' - ראשי תבות 'תפלה'; רמז לנו הכתוב, כי כפי שאת 'עלתיך' - הקורבנות, לא נתן להקריב בכל מקום, כך גם את התפלה אי אפשר לשאת בצורה אקראית בכל מקום מזדמן, אלא על המתפלל לקבע לו מקום לתפלתו. כפי שאמרו חכמים (ברכות ו ב): 'כל הקובע מקום לתפלתו - אלקי אברהם בערו'.

'תולדות יצחק - לב טהור ה

כיצד זוכים להדבק בה'?

'אחרי ה' אלקיכם תלכו ואתו תיראו ואת מצותיו תשמרו ובקלו תשמעו ואתו תעבדו ובו תדבקו' (ג ה)

מי הם המברכים?

'ונתתה את הברכה על הר גרזים ואת הקללה על הר עיבל' (יא טז) 'ותתן ית מברכאי [את המברכים]... וית מלטטיא [את המקללים]' (אבן עזרא).

הלא אמרו חכמים (סוטה לב א) שאת הברכות ואת הקללות אמרו הכהנים והלוויים שעמדו בין שני ההרים, אלא שבברכות הטו פניהם לכיוון הר גרזים, ובקללות - לכיוון הר עיבל; מדוע אפוא תרגם אונקלוס שהמברכים יעמדו על הר גרזים והמקללים על הר עיבל?

תרגו רבי יוסף דוד רבה של סאלוניקי:

אכן, הלוויים שעמדו בתחתית ההרים הם שאמרו את הברכות והקללות. אולם פיו שבני השבטים שעמדו על ההרים ענו 'אמן' אחריהם, נחשב שהמברכים והמקללים עצמם עמדו על ההרים, שהרי: 'גדול העונה אמן יותר מן המברך' (ברכות נג ב).

ובאמת הדברים מדויקים אף מלשון הכתוב (דברים כו א): 'אלה יעמדו לברך את העם על הר גרזים בעברכם את ה' יי' ויהודה ויששכר ויוסף ובנימן' - אף שכאמור הלוויים המברכים עמדו בתחתית ההר; פיו שששת השבטים שענו אמן על הברכות עמדו על הר גרזים, נחשב הדבר שעמדו המברכים על הר גרזים.

צמח דוד

רבי סלימאן אוחנה מגורי האר"י, דרש פסוק זה כרמז לסדר עבודת הבקר של היהודי:

'אחרי ה' אלקיכם תלכו' - השכימו בבקר ללכת לבית הכנסת, 'ואתו תיראו' - הקפידו על כבוד בית הכנסת ומוקראו כפי שהצטיינו (מקרא יט ל): 'ומדדשי תיראו'. ואת מצותיו תשמרו' - היחיו טלית ותפילין. 'ובקלו תשמעו' - שמעו בקול חכמים שתקנו לומר קדם התפלה את פרשת הקורבנות ופסוקי דזמרה [ראה ספרי פי"ה שדרש: 'ובקלו תשמעו' - בקול נביאי']. 'ואתו תעבדו' - הקפידו על תפלת שמונה עשרה הנקראת 'עבודה שלב' כהלכתה. אם תעשו כל זאת אזי תזכו להגיע לדרגת 'ובו תדבקו'.

צעלי ברית אברהם

'אני בצדק אחזה פניך'

'כי פתח תפתח את ידך' (טו ח) חכמים (ב"ב יא, ע"י רש"י שם) מספרים על רבי אלעזר שהיה נוהג לתת פרוטה לעני לפני התפלה, ואת מנהגו הסמיך לפסוק בתהלים (טו ט): 'אני בצדק אחזה פניך', כלומר: בכת הצדקה אצקה לעמד לפניך ה' בתפלתך.

רמז להנהגתו של רבי אלעזר למד 'בעל הטורים' (פא) מקב שכל התנ"ך מצינו רק שלוש פעמים שזכרנו מזכרת כפילות לשון פתיחה: שמים לענין צדקה - כאן, ולהלן פס' יא: 'פתח תפתח את ידך לאחיה'; ופעם נוספת בנביא (נחום ג י): 'פתח ופתחו שערי ארצך'. מכאן רמז שהמקום את הצווי 'פתח תפתח' קדם התפלה, יזכה ש'פתחו שערי שמים לקבל תפלתו. הוסיף וכתב 'בעל הטורים' שמי שחלילה אינו פותח את ידו לאחיו האביון, קיים בו הכתוב (משל"כ א): 'אטם אָנוּ מְעַקֵּת דָּל גַּם הוּא יִקְרָא וְלֹא יַעֲנֶה'.

א. טעמו של מנהג זה בארו המפרשים בכמה אפנים: א. המהרש"א באר שכפי שהבא לבקש דבר מה ממלך בשר ודם מקדים ושולח לו דורון כדי לרצותו, כך ראוי שיעשה בבואו לעמד לפני מלכו של עולם. ואין לה דורון טוב מן הצדקה.

ב. ב'פלי יקר' פרש: אפן התפלה הראוי הוא שיבקש האדם מבוארו רחמים כמתנת חנם, ולא כשכר על מעשיו (ראה תחומא ואתחנן א). כאשר נותן האדם מתנת חנם לעני לפני התפלה, ינהגו בו מן השמים ב'מדה כנגד מדה' ויקבלו את בקשותיו כמתנת חנם.

ג. באפן אחר פרש ה'בני יששכר': הכתוב אמר (תהלים קיב ט): 'פאר נתן לאבינוים צדקתו עמדת לעד'. ופרש הא"ר: הקדוש (לקוטי תורה ראה) שכאשר האדם מקים מצוה אחת נרשמת במצחו 'אות' שקיים מצוה זו, וכאשר הוא מקיים מצוה נוספת נבלעת האות הקודמת ותחתיה נרשמת האות של המצוה שקיים עתה.

כך זה נאמר בכלל המצוות, אולם האות של מצות הצדקה אינה נבלעת כתוצאה מקיום מצוה אחרת. בכך נוכל לפרש, שלכן אמרו לקים דוקא את מצות הצדקה קדם התפלה, לפי שהאות שהיא רושמת לא תמחה כתוצאה מקיום מצות התפלה, וכך היא תותר למשך כל זמן התפלה ותסייע בעדה להתקבל.

מספר"א ח"א ב"ב יא: 'עלילות אפרים' ח"ד מאמר תקב; אגרא דפרקא' אות קנד

צדקה מידו המלאה והפתוחה

'כי לא יחדל אביון מקרב הארץ' (טו יא) אם גזרת הכתוב היא: 'כי לא יחדל אביון', כיצד אנו מבקשים בברכת המזון על בטולה במלים - 'ונא אל תצריכנו... לידי מתנת בשר ודם?' פרש רבי יעקב קאפל חסיד, אביו של האהבת שלום' מקוסוב:

אכן, איננו מבקשים שלא נצטרך כלל לידי מתנת בשר ודם, אלא אנו מבקשים שאם נגזר עלינו להזדקק לכך, יהיה זה באפן שהנותן והמקבל יכירו כאחד שאין זו 'מתנת בשר ודם', 'כי אם' שליחות היא מידו 'המלאה והפתוחה' של הקדוש ברוך הוא.

אהבת שלום

'את הברכה אשר תשמעו'

יהודי יקר! בודאי אתה מהדר להכניס לפיך אכל פשר למהדרין בלבד. מדוע שלא תקפיד שהברכות היוצאות מפיך יהיו מהדרות? האהר הקדוש (עקב רעא א) כותב: 'כל ברכה שענו עליה אמן, זו היא ברכה בשלמותה כראוי להיות'.

נקפיד לברך את ברכותינו באזני מי שיענה אחריהן אמן, וכך נזכה שברכותינו תהיינה מהדרות.

מאה ברכות עם אמן - למהדרין מן המהדרין.

